

กรมการพัฒนาชุมชน

หมวด 1 ด้านการนำองค์การและความรับผิดชอบต่อสังคม

“การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนจากระดับฐานรากสู่ระดับก้าวหน้า ผ่านกลไกของประชาชนชาวบ้านและการสร้างรายได้จาก OTOP รวมถึงนโยบายประชารัฐ ขับเคลื่อนองค์กรด้วยแนวคิด “โบกี้รถไฟ” นับได้ว่าเป็นการสร้างระบบการนำองค์การที่มีประสิทธิภาพมอบหมายงานได้อย่างเหมาะสม และชัดเจน ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้ง สร้างระบบการกำกับติดตามการทำงานเชื่อมโยงส่วนกลางกับภูมิภาคได้เหมาะสม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างระบบการนำ และการกำกับติดตามที่เป็นกลไกสำคัญที่นำมาสู่ความสำเร็จของกรมการพัฒนาชุมชน เกิดเป็นผลงานที่โดดเด่นมากมาย โดยเฉพาะ OTOP ขึ้นเครื่อง ที่สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชนซึ่งเป็นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้”

วิสัยทัศน์ :

เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2564

พันธกิจ :

1. พัฒนาระบบกลไกการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้การพึ่งตนเอง
2. พัฒนาการบริหารจัดการชุมชนให้พึ่งตนเองได้
3. สร้างระบบกลไกและกิจกรรมทางเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. พัฒนาองค์กรให้มีขีดสมรรถนะและบุคลากรมีอุดมการณ์ในงานพัฒนาชุมชนและเชี่ยวชาญการทำงานเชิงบูรณาการ

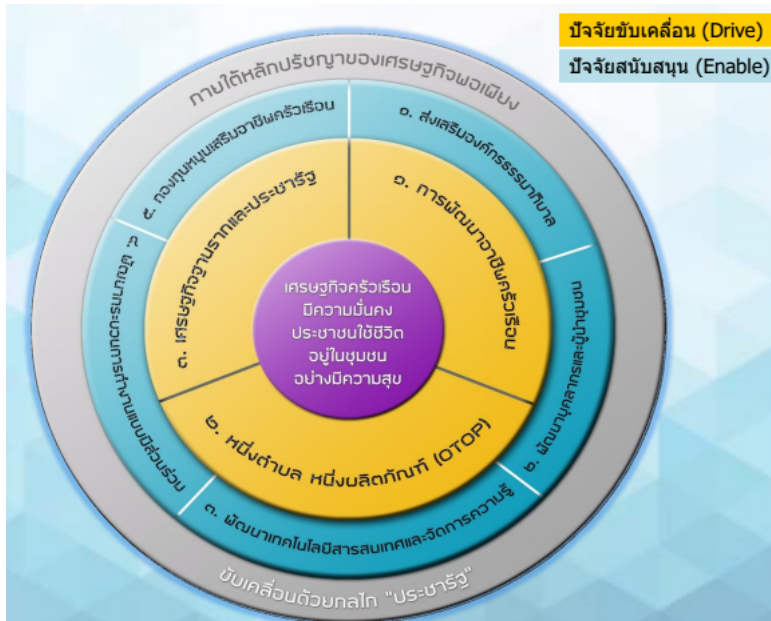
คำนิยม : ABC DEF S&P

- A – Appreciation (ชื่นชม)
- B – Bravery (กล้าหาญ)
- C – Creativity (สร้างสรรค์)
- D – Discovery (ใฝ่รู้)
- E – Empathy (เข้าใจ)
- F – Facilitation (เอื้ออำนวย)
- S – Simplify (คิดให้ง่าย)
- P – Practical (ทำได้จริง)

กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) กระทรวงมหาดไทย ในระยะเริ่มแรกของการก่อตั้ง มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาตนเอง ต่อมาเมื่อบริบททางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ กรมการพัฒนาชุมชนต้องปรับบทบาทมาสู่การเป็นผู้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางในการพัฒนาชุมชนระดับชาติ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ โดยใช้พลังประชารัฐเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ซึ่งมีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ คือ ชุมชนลงมือทำ เอกชนขับเคลื่อน และรัฐสนับสนุน ถือได้ว่าเป็นทิศทางใหม่ในการพัฒนาที่ พช. จะต้องใช้ความเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา เพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเองและสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ทิศทางการขับเคลื่อนองค์การที่ชัดเจนสอดคล้องกับ สภาวะแวดล้อม

กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนองค์การด้วยการประกาศวาระกรมการพัฒนาชุมชน (CDD Agenda) ที่ได้คำนึงถึงสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การแข่งขันกับเวลา และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ “เศรษฐกิจครัวเรือนมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข” และได้กำหนดเป้าหมาย ในปี 2564 ให้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 23,589 หมู่บ้าน มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้ ได้กำหนด 3 ปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ คือ 1) พัฒนาอาชีพครัวเรือน 2) หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และ 3) เศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ โดยมี 5 ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ 1) ส่งเสริมองค์การธรรมมาภิบาล 2) พัฒนาบุคลากรและผู้นำชุมชน 3) พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและจัดการความรู้ 4) พัฒนาระบบการทำงานแบบมีส่วนร่วม และ 5) กองทุนหนุนเสริมอาชีพครัวเรือนเพื่อส่งประโยชน์ให้กับประชาชน

ภาพที่ 1 วาระกรรมการพัฒนาชุมชน (CDD Agenda)

จากนโยบายสำคัญของรัฐบาลสู่การวางแนวทางการขับเคลื่อนภารกิจที่ชัดเจน

รัฐบาลในสมัยปัจจุบันมีนโยบายที่จะลดความเหลื่อมล้ำ สร้างรายได้ และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยมุ่งเน้นให้ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการกับภาครัฐ ภายใต้นโยบายสานพลังประชารัฐ เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงจึงมีความสำคัญ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในระดับเศรษฐกิจฐานรากให้เพิ่มขึ้น

ใช้ทุนในชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา มีการสร้างงานสร้างอาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบยั่งยืน ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนเปรียบเสมือน “ทัพหน้า” ของกระทรวงมหาดไทยที่ทำหน้าที่พื้นฐานที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมของประชาชน

ในการพัฒนาชนบท โดยมีเป้าหมายของการพัฒนา คือ “ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนพึ่งตนเองได้ ครอบครัวยุคใหม่คุณภาพชีวิตดี มีความสุข” จึงได้วางแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากด้วยรูปแบบบันได 3 ชั้น ประกอบด้วย

ภาพที่ 2 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 1 การสร้าง “สัมมาชีพ” คือ การสร้างอาชีพที่สุจริตให้กับบุคคลหรือครัวเรือน เพื่อลดการพึ่งพา ละความฟุ่มเฟือย และเลิกอบายมุข

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม “OTOP SMEs หรือ ผู้ประกอบการชุมชน (CE)” เพื่อรวมซื้อและรวมขายซึ่งเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า

ขั้นที่ 3 พัฒนาต่อยอดให้เป็น “วิสาหกิจเพื่อสังคม (SE)” โดยการสร้างความร่วมมือร่วมทุน และร่วมค้า ด้วยการบูรณาการการทำงานร่วมกันของกลุ่ม องค์กร ทุกภาคส่วน สร้างเป็นเครือข่ายข้ามจังหวัด ข้ามภาค และข้ามประเทศ

“โบกี้รถไฟ” แนวคิดสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และสร้างระบบการนำองค์การ

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชนนั้น ได้ใช้แนวคิด “โบกี้รถไฟ” ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้วยกลุ่มภารกิจ โดยมอบหมายให้รองอธิบดีทั้ง 3 ท่าน กำหนดการขับเคลื่อนงานตามภารกิจ (Function) ตามวาระกรมการพัฒนาชุมชน (Agenda) และเชิงพื้นที่ (Area) โดยมีสำนัก/กองภายใต้การกำกับดูแลเป็นคณะทำงานในการขับเคลื่อนงาน

ภาพที่ 3 แนวคิด “โบกี้รถไฟ”

นอกจากนี้ ในส่วนของการปฏิบัติงานในภูมิภาคยังได้มอบหมายให้พัฒนาการจังหวัด/พัฒนาการอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บริหารราชการของกรมการพัฒนาชุมชนที่ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนภูมิภาคทำหน้าที่แปลงนโยบายที่กำหนดจากส่วนกลางไปสู่ปฏิบัติในพื้นที่ทั้ง 76 จังหวัด จำนวน 878 อำเภอ และได้มอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกรมทำหน้าที่ ควบคุม กำกับ และติดตามการดำเนินงานในระดับพื้นที่อย่าง ใกล้ชิด รวมทั้ง เป็นตัวแทนคณะผู้บริหารจากส่วนกลางในการสื่อสารนโยบายไปยังผู้บริหารในส่วนภูมิภาค ในขณะเดียวกันก็นำผลสะท้อนจากส่วนภูมิภาคกลับมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กรต่อไป

ระบบการกำกับติดตามงานอย่างต่อเนื่องนำยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ

คณะผู้บริหารของกรมการพัฒนาชุมชนได้ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีและงานนโยบายที่สำคัญ โดยกำหนดกระบวนการวางแผนโดยติดตามความก้าวหน้าของแผนงาน โครงการ กิจกรรมผ่านระบบติดตามรายงานผลการดำเนินงาน และการใช้จ่ายเงิน โดยใช้ระบบ Budget Project Management : BPM ซึ่งเป็นระบบ Online Real Time ที่ผู้บริหารสามารถเรียกดูข้อมูลได้ตลอดเวลา มีการประชุมติดตามความก้าวหน้า ผ่านศูนย์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ (War Room) เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ในส่วนกลาง และการสนทนาโต้ตอบกับหน่วยงานส่วนภูมิภาคเดือนละ 1 ครั้ง ถ่ายทอดสด VDO Conference เป็นประจำทุกเดือน เพื่อชี้แจงและสั่งการในประเด็นที่สำคัญเร่งด่วนของคณะผู้บริหารและบุคลากรให้รับรู้และเข้าใจพร้อมกันทั่วทั้งองค์กร มีการประชุม Morning Brief ของคณะผู้บริหารทุกเช้าวันจันทร์ เพื่อรวบรวมประเด็นปัญหาหรืออุปสรรค และร่วมกันคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับแผนงานที่กำหนด หากพบว่าไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ก็จะร่วมกันค้นหาและกำหนดแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการทำงานและแผนงาน/กิจกรรมที่เหมาะสม มีการสื่อสารผลการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้บุคลากรในสังกัดทราบผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ระบบการตรวจราชการ การถ่ายทอดประชุมประจำเดือนของผู้บริหาร พช. ผ่านทีวี พช. ระบบ BPM รายงานผลผ่าน Application CDD_EIS การสื่อสารทางกลุ่มไลน์ รายงานทางเอกสาร หนังสือแจ้งเวียน ระบบสำนักงานอัตโนมัติ (CDD OA)

นอกจากนี้ คณะผู้บริหารของกรมการพัฒนาชุมชนยังได้รับฟังความต้องการ ความคิดเห็น ความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านระบบ Voice of Customer : VOC รวมทั้ง การลงพื้นที่แก้ปัญหาตามโครงการ พช. สัญจร การตรวจราชการ รายไตรมาสและรวบรวมข้อมูลจากการรับฟัง เพื่อมาวางระบบการนำองค์การอย่างมีวิสัยทัศน์

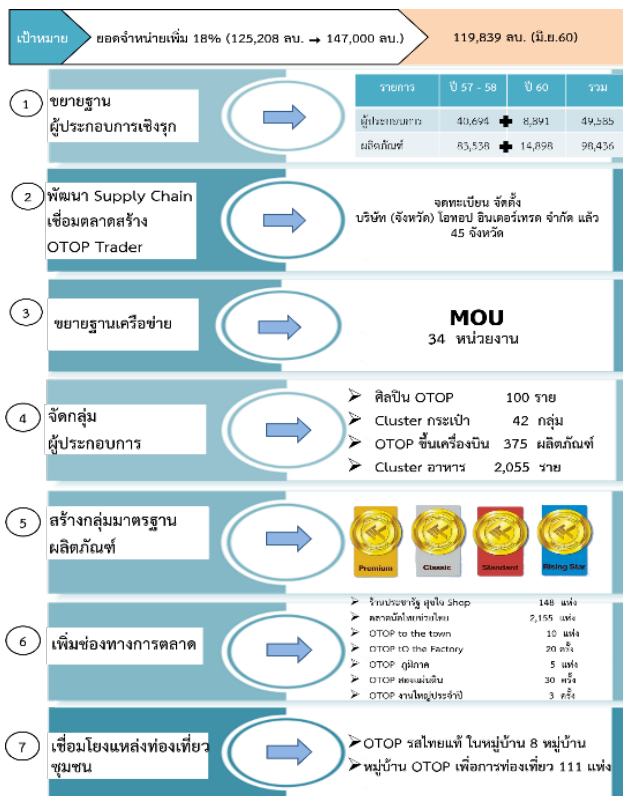
ผลงานที่โดดเด่นจากการขับเคลื่อน CDD Agenda

การพัฒนาอาชีพครัวเรือน โดยการสร้างสมาชิกชุมชน จำนวน 470,000 ครัวเรือน ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 23,589 หมู่บ้าน ได้มีการพัฒนาผู้นำสมาชิก เพื่อให้เกิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” นำความรู้ไปสร้างสมาชิกในครัวเรือนที่จะก่อให้เกิด รายได้แก่ครัวเรือน สนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ จำนวน 2,360 กลุ่ม ซึ่งกิจกรรมการพัฒนาอาชีพดังกล่าวจะช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ทำให้มีรายได้เพื่อเลี้ยงชีพได้ต่อไปอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 4 การพัฒนาอาชีพครัวเรือน

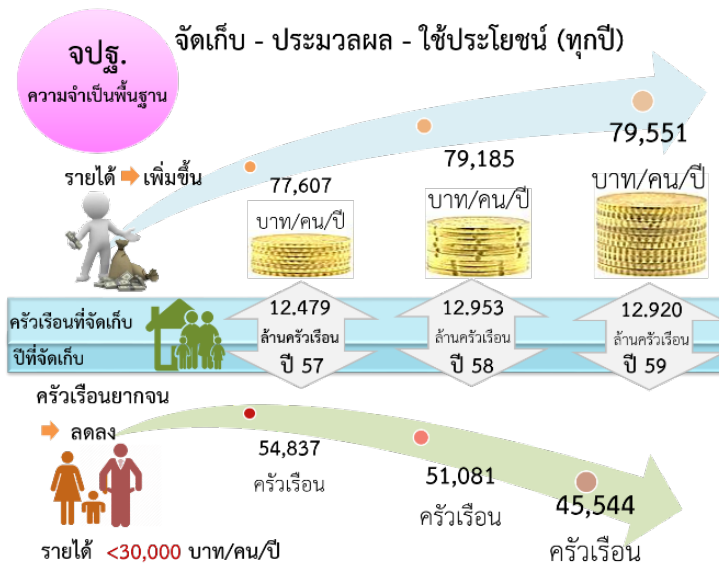
การพัฒนา OTOP เป้าหมาย เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนโดยตรง และสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งโดยการบูรณาการการทำงานกับทั้งภาคเอกชน และภาคส่วนอื่นในการส่งเสริมการพัฒนา OTOP ตั้งแต่ต้นทาง-กลางทาง-ปลายทาง เช่น การยกระดับดาวจาก 1-3 ดาว ไปสู่ 4-5 ดาว การร่วมมือกับบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท คิงเพาเวอร์ อินเทอร์เน็ตชั้นนำ จำกัด บริษัท เดอะมอลล์ (ประเทศไทย) จำกัด คัดเลือกสินค้า OTOP เพื่อจัดจำหน่ายบนเครื่องบิน การร่วมมือกับเทสโก้โลตัส ในการคัดเลือกสินค้า OTOP จัดลงในกระเช้าของขวัญปีใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจริงในการผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการสร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนระดับฐานรากอย่างแท้จริง

ภาพที่ 5 เป้าหมายการดำเนินงาน OTOP

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ เป็นการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนให้ประชาชนมีความสุข โดยวัดจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นต่อครัวเรือนต่อปี สินค้าและบริการขายได้ราคาดีขึ้น โดยใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นตัวชี้วัดการเพิ่มขึ้นของรายได้ ใน 3 กลุ่มงาน คือ การเกษตร การแปรรูป และการท่องเที่ยว

โดยชุมชน ใช้ 5 กระบวนการ คือ การเข้าถึง ปัจจัยการผลิต การบริหารจัดการ การสร้างองค์ความรู้ การตลาด และการสื่อสารสร้างการรับรู้ โดยความร่วมมือในรูปแบบ ประชากรรัฐ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนได้เพิ่มขึ้นจาก 79,185 บาท ในปี 2558 เป็น 79,551 บาท ในปี 2559 และสามารถลดจำนวนครัวเรือนยากจนเหลือ 45,544 ครัวเรือน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ประชาชนจะได้รับจากการพยายามผลักดันการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ของกรมการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง

จากความมุ่งมั่นและทุ่มเทของผู้บริหารของกรมการพัฒนาชุมชนที่สามารถมอง โจทย์ของการพัฒนาตามแนวทางยุทธศาสตร์ของประเทศ นโยบายของรัฐบาล และ สถานการณ์สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน นำมากำหนดเป็นกรอบทิศทางการปฏิบัติงาน ที่สามารถกำหนดรูปแบบระบบการนำ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และการนำไปประยุกต์ใช้ ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม เกิดเป็นการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนเข้มแข็งภายใต้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อก้าวไปสู่เศรษฐกิจครัวเรือนที่มีความมั่นคง สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนในระดับฐานราก ก่อให้เกิดความมั่นคงของ ประเทศอย่างยั่งยืน

